

Handledning i tillgänglighet – en utgångspunkt

Socialfondsprojekt ska enligt det operativa programmet¹ beakta tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Denna handledning har tagits fram som ett stöd för er som planerar att söka medel från Socialfonden.

Vad innebär tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning?

Generellt används tillgänglighet för att beskriva vad som krävs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på lika villkor som andra. Det handlar bland annat om att kunna ta sig fram och att kunna delta i verksamheten.

Tillgänglighet är kopplad till rättigheten att alla kvinnor och män *oavsett* funktionsförmåga ska kunna ta del av vad samhället har att erbjuda: information, kunskap, utbildning, arbete och så vidare.

Tillgänglighet handlar ofta om att se till att det *blir* tillgängligt, man ska inte alltid förutsätta att allt är det redan. Med tillgänglighetsbegreppet följer även ett språkbruk och beteende som skapar goda relationer med människor oavsett funktionsförmåga. Det har exempelvis tagit lång tid att gå ifrån ordet ”rullstolsbunden” till ”rullstolsburen” eller rullstolsanvändare.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning omfattar fyra integrerade delar:

- **Fysisk tillgänglighet** innebär att arbetsplatsen är så utformad att det är möjligt för alla att ta sig fram på ett enkelt sätt och fungera i arbetssituationen.
- **Tillgänglig verksamhet** handlar om hur vi förhåller oss till varandra, bemötande och arbetsmiljö. Genom förståelse, medvetenhet och kunskap skapas arbetsplatser där medarbetarna inte känner sig diskriminerade. Likheten med jämställdhetsintegrering är stor. Det är viktigt att tänka efter vad gäller tillgänglighet innan man planerar för sin projektverksamhet i programområde 1 och 2.
- **Kommunikativ tillgänglighet** - möjligheten att höra och delta i diskussioner bygger på att kommunikationen möjliggörs. Det sker exempelvis genom teckentolkning, teleslinga och en god akustisk miljö. Tänk på att följa de riktlinjer som finns för att göra er webbplats tillgänglig. Ett intranät som är lätt att

¹ Avsnitt 2.3 och 3.4 med utgångspunkt i artikel 16 i Rådets förordning (EG) nr 1083/2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden samt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1081/2006 om Europeiska socialfonden

förstå och navigera i underlättar för alla. Den som har synnedsättning kan behöva en datamiljö med intranät som fungerar för talsyntes.

- **Informativ tillgänglighet** – informationen måste vara utformad på ett sådant sätt att alla kan tillgodogöra sig den. Det kan till exempel innebära att informationsmaterial behöver finnas på flera olika media, exempelvis som inläst, i storstil, i punktskrift eller som lättläst. Dessa alternativa format presenteras lämpligtvis på en tillgänglig webbplats.

Begrepp

Det är inte lätt att hänga med när ord byts ut eller ändrar betydelse. Att diskutera olika begrepp kan vara en väg att gå för att lära sig mer om tillgänglighet och funktionsnedsättning.

Ett funktionshinder uppstår i mötet mellan individen och samhället. Det kan handla om svårtillgänglig information, trappor och trösklar och inte minst attityder som stänger ute människor. Alldeles i onödan. Personer med funktionsnedsättning – såväl fysisk, psykisk som intellektuell – kan ju leva ett fullt fungerande liv om alla vi i samhället tillåter det. Men gör vi det?

Ungefär en av fem svenskar uppger att de har en funktionsnedsättning. Klas till exempel. Han har en CP-skada, men är för den skull inte CP. Funktionsnedsättningen är bara en del av personen. Det är en viss skillnad, eller hur?

Hur beaktar man tillgänglighet?

Ett tillgänglighetsperspektiv handlar om att problematisera värderingar och attityder om människor med eller utan funktionsnedsättning. Att beakta tillgänglighet handlar om att tänka till.

Människor är olika och det påverkar hur verksamhetsprocesser ska utformas, för att alla ska ges möjlighet att delta. Insikt och förståelse för människors olikheter behövs i planering, genomförande, uppföljning och utvärdering. Det brukar kallas för funktionshinderperspektivet och är en strategi för förbättring.

Hur ska ni arbeta inom ert projekt? Hur kan tillgängligheten förbättras genom förändringar i miljö, omgivning, i sätt att handla, behandla eller tänka? Inventering och översyn är en del. Handlingsplan och uppföljning en annan.

Förprojektering

I förprojektering kommer ni att lägga grunden för ert fortsatta arbete med tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Inför och under förprojekteringen ska ni ta fram rutiner för hur ni ska göra ert projekt tillgängligt.

Inför ansökan för genomförande

Beskrivningen i er ansökan om förprojektering visar därmed era ambitioner. I er ansökan om genomförande kommer ni att beskriva er handlingsplan för det kommande arbetet med tillgänglighet. Viktiga utgångspunkter beskrivs nedan utifrån tillgänglighetsperspektivets fyra delar. Utgångspunkterna kommer att påverka det projektupplägg, som redogör för i er ansökan.

Fysisk tillgänglighet

Varje projekt kommer att träffa på fysisk otillgänglighet i sitt arbete. Förberedelse behövs för att garantera fysisk tillgänglighet så att alla kan delta i projektets verksamheter.

Här är det viktigt att personer oavsett om de har eller inte har funktionsnedsättning:

- ska kunna ta sig in i lokalerna
- ska kunna delta på möten, konferenser och utbildningar
- ska kunna använda toaletten eller andra bekvämlighetsanordningar

Exempelvis är det olämpligt med allergiframkallande blommor i receptionen, rökning nära entrén försvårar för astmatiker, kurslokaler ska vara anpassade för personer som använder rullstol, och så vidare.

Tillgänglig verksamhet

För att skapa en tillgänglig verksamhet med bra bemötande och god arbetsmiljö behövs ofta en ökad kunskap. Tillgänglighetskunskap handlar bland annat om laddade ord och att bli medveten om förutfattade meningar och fördomar. Genom att söka fördelar i mångfalden kan man vända på begrepp och utmana sina värderingar. Att själv få prova ögonbindel, rullstol eller hörselskydd och sedan kontakta sitt eget projekt kan vara ett sätt att få nya insikter och idéer. Processtöd Tillgänglighet tar upp detta i sina utbildningar för ESF-projekt.

Här är det viktigt att:

- Berörda personer får kompetensutveckling
- Rutiner tas fram för att arbeta med tillgänglighet på alla nivåer och i alla steg
- Man ser över ordinarie rutiner för beslutsfattande, exempelvis rekrytering, kompetensutveckling, upphandling, verksamhetsplanering, tjänsteutbud etcetera, checklistor finns exempelvis på www.tillgangligtprojekt.nu.

Tillgänglig information och kommunikation

Projektet behöver skapa förutsättningar för att alla personer oavsett funktionsförmåga ska kunna ta till sig projektets information och kunna kommunicera med projektet

Här är det viktigt att personer oavsett funktionsförmåga:

- kan ta till sig projektets information, till exempel genom lättläst och tydlig information.
- kan ta del av projektets webbplats.

Om en webbplats, ett intranät eller en e-tjänst är tillgänglig kan varje användare anpassa presentationen av innehållet efter sina egna behov. Innehållet och strukturen förändras inte. Ett sätt att säkerställa tillgängligheten är att se till att webbplatsen följer *Handledningen för 24-timmarswebben*. Den är framtagen av den tidigare myndigheten Verva, och finns att hitta på webbplatsen www.eutveckling.se.

Det ska finnas en beredskap för att ta fram information i alternativa format (t.ex. punktskrift, inläst, tillgänglig pdf etcetera). Går det att ringa till er från texttelfon och bildtelefon? Det ska finnas en kunskap om vart man vänder sig för att kontakta Taltjänst och TeleTal.

Genomförande

Genom att beakta ovanstående punkter innebär arbetet under genomförandetiden att följa upp att rutinerna och utbildningarna genomförs. Genom ert tillgänglighetsarbete bidrar ni till kunskapsökning för er själva och mottagare av era resultat och information. Det är därmed viktigt att i uppföljnings- och utvärderingsuppdraget följa upp och utvärdera ert tillgänglighetsarbete.

För mer hjälp

Processtöd Tillgänglighet stödjer ESF-projekt med tillgänglighetsfrågorna. Här kan ni få ökad kunskap, telefonsupport, utbildning och information.
www.tillgangligtprojekt.nu,

Länkar:

Länkarna nedan bidrar med ytterligare information om tillgänglighetsarbetet.
www.hi.se, innehåller information om olika funktionsnedsättningar, hjälpmedel och statistik

http://www.hso.se/filesserver/Tillgangliga_konferenser_och_moten_PDF.pdf, om tillgängliga konferenser

http://www.handisam.se/Tpl/NormalPage_325.aspx Myndigheten för handikappolitisk samordning har tagit fram riktlinjer för tillgänglighet, *Riv hindren*. Riktlinjerna är riktade till statliga myndigheter och dessa ska följa dem.